

NÚCEM

NÁRODNÝ ÚSTAV CERTIFIKOVANÝCH
MERANÍ VZDELÁVANIA

TESTOVANIE 5 2019

ANALÝZA TESTOVÝCH ÚLOH

ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATURY

Obsah

Úvod.....	2
Analýza úloh.....	3
Ukážka 1	3
01. Vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu	4
02. Vyvodiť súvislosti z textu	4
03. Vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu	5
04. Vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu	5
05. Vyvodiť súvislosti z textu	6
06. Analyzovať vety z hľadiska slovných druhov.....	6
07. Aplikovať vedomosti o zhode v gramatických kategóriách	7
Ukážka 2	8
08. Analyzovať text – aplikovať vedomosti o dialógu	9
09. Vyvodiť súvislosti z textu	9
10. Vyvodiť súvislosti z textu	10
11. Analyzovať text – aplikovať vedomosti o prirovnaní	10
12. Určiť vlastnosti ukážky, vedieť rozlišovať vecný a umelecký text	11
13. Aplikovať vedomosti o rozdelení slov na slabiky	11
14. Aplikovať vedomosti o rýme	12
Ukážka 3	13
15. Určiť hlavnú myšlienku ukážky	13
16. Vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu	14
17. Vyvodiť súvislosti z textu, vyhľadať odsek	14
18. Vyhľadať v ukážke kľúčové slová, vyhľadať odsek	15
19. Určiť význam ustáleného slovného spojenia na základe porozumenia textu.....	15
20. Aplikovať vedomosti o zdobneniach	16
21. Aplikovať vedomosti o vlastných podstatných menách	16
22. Aplikovať vedomosti o slovných druhoch.....	17
23. Aplikovať vedomosti o pravopise vybraných a odvodených slov	17
24. Určiť radovú číslovku	18
25. Určiť pád prídavného mena	18
26. Aplikovať vedomosti o spodobovaní hlások	19
27. Aplikovať vedomosti o predponách.....	20
28. Určiť sloveso podľa požadovaných gram. kat.	20
29. Aplikovať vedomosti o slohových útvaroch	21
30. Aplikovať vedomosti o žánroch ľudovej slovesnosti	21

Úvod

Test zo slovenského jazyka a literatúry písalo celkovo **45 668** žiakov. Priemerná úspešnosť žiakov v teste zo slovenského jazyka a literatúry bola **64,8 %**.

Test zo slovenského jazyka a literatúry overoval základné jazykové, literárne a čitateľské schopnosti a zručnosti, ktorými by mali žiaci disponovať na konci 4. ročníka pri vstupe na 2. stupeň ZŠ.

Overovanie základných vedomostí a zručností z jednotlivých tematických okruhov vyplýva z požiadaviek na jazykové, štylistické, čitateľské a interpretačné schopnosti a zručnosti žiakov, taktiež sa v teste vychádza z požiadaviek ŠVP pre primárne vzdelávanie. K hlavným aspektom predmetu slovenský jazyk a literatúra na 1. stupni ZŠ patrí rozvoj slovnej zásoby, získanie základov pravopisu a znalostí z predmetovej zložky čítanie a literárna výchova, dôraz sa tiež kladie na čítanie s porozumením.

Čítanie s porozumením je kompetencia, potrebná pre žiakov nielen v rámci edukačného procesu, ale aj v bežnom živote, predpokladá tiež ďalšiu prácu s informáciami.

Testovanie 5 2019 Slovenský jazyk a literatúra	
Zložka predmetu	Priemerná úspešnosť žiakov ZŠ v %
1. Jazyková a slohová zložka	59,4
2. Čítanie a literárna výchova	69,4

Úlohy v teste zo slovenského jazyka a literatúry overujú nielen vedomosti a zručnosti z kľúčových kompetencií daného predmetu, ale aj vyššiu kognitívnu úroveň myslenia prostredníctvom aplikácie predchádzajúcich znalostí v praktických úlohách, schopnosti prepájať získané vedomosti a informácie a schopnosti logicky uvažovať pri hľadaní správneho riešenia.

Faktické poznatky si žiaci osvojujú počas edukačného procesu. Predstavujú nevyhnutné základy, ktoré by žiaci mali ovládať pre následné osvojenie si ďalších, nadstavbových znalostí.

Konceptuálne poznatky predpokladajú prepájanie a usúvzťažnenie nadobudnutých znalostí, pojmov a procesov do zmysluplného celku, pochopenie vzťahov medzi nimi a na základe toho vytváranie nových kontextov.

Pri analýze jednotlivých úloh testovaného predmetu vychádzame z papierovej formy testu 2411. Analýza sa týka vždy konkrétnej úlohy a v nej nameraných údajov, ktoré interpretujeme vo vzťahu k sledovanej kognitívnej úrovni a testovanému cieľu úlohy podľa štandardov ŠVP .

Vo vybraných úlohách sme poukázali na úspešnosť v riešení zdravotne znevýhodnených žiakov (ZZ) a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP). Pre žiakov so zdravotným znevýhodnením boli úlohy formálne upravené (zjednodušenie výrazov, zvýraznenie kľúčových výrazov boldom), cieľ úloh však ostal zachovaný.

Analýza úloh

Ukážka 1

Ako je postarané o stravovanie cestujúcich na palube lietajúceho obra

Do dopravného lietadla typu Jumbo sa zmestí 400 ľudí. Počas medzikontinentálneho letu pasažierom podávajú jedno hlavné jedlo s tromi chodmi a k tomu ešte raňajky alebo olovrant.

Veľké letecké spoločnosti pripravujú jedlo vo svojich reštauračných zásobovacích strediskách nazývaných po anglicky „catering“. Cateringové stredisko spoločnosti British Airways na londýnskom letisku Heathrow zamestnáva niekoľko sto ľudí vrátane 50 šéfkuchárov – tí pripravujú každý týždeň asi 150 000 jedál pre 30 lietadiel typu Jumbo, ktoré dohromady prepravujú takmer 12 000 ľudí.

Jedálny lístok plánujú tri mesiace dopredu, stále sa však dopĺňa o jedlá na želanie, ktoré cestujúci požadujú z najrôznejších zdravotných, náboženských či kultúrnych dôvodov. Do 24 hodín pred odletom možno objednať aj špeciálne jedlo pre deti.

PONUKA HLAVNÉHO JEDLA

Predjedlo

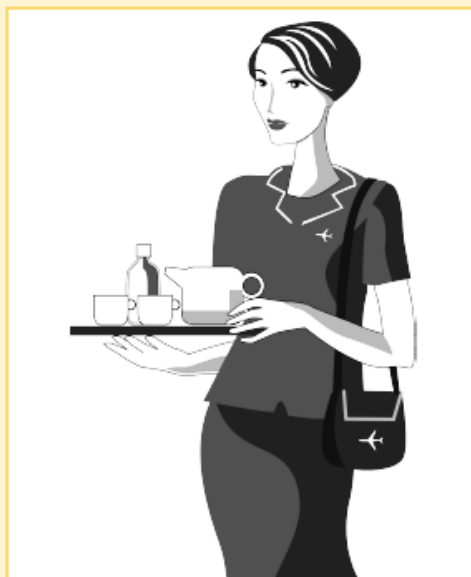
Sušená šunka so šalátom z citrusových plodov
Vyprážené šampiňóny

Hlavný chod

Kuracie stehno so zemiakmi
Špenátové rolky s posýpkou z orechov
Kačacie prsia na červenej kapuste

Dezert

Višňová bublanina so smotanou
Vanilková a kávová zmrzlina

Slovníček

medzikontinentálny – uskutočňujúci sa medzi dvoma alebo viacerými pevninami súčasne

Ukážka 1

Ukážka 1 patrí medzi vecné texty, z hľadiska formy obsahuje súvislý, ale aj nesúvislý text v podobe tabuľky s ponukou hlavného jedla a ilustráciu. Žiaci sa s podobnými textami stretávajú bežne na vyučovaní a v priebehu prípravy na vyučovanie. Na ukážku 1 sa vzťahujú úlohy 01 – 07.

01. Vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu

01. Ktorú kombináciu jedál mohli podľa ukážky dostať pasažieri počas letu?

- A** raňajky a hlavné jedlo
- B** len hlavné jedlo
- C** desiatu a hlavné jedlo
- D** desiatu a olovrant

Úloha č. 01 bola zameraná na *čítanie s porozumením*, zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Jej cieľom bolo vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu, vyvodiť súvislosti z textu a na základe toho vybrať správnu odpoveď.

Od žiakov sa očakávalo, že po dôkladnom prečítaní ukážky vyhľadajú informáciu požadovanú v zadaní a vyvodí z textu súvislosti.

Správnu odpoveď uviedlo 73,8 % testovaných žiakov, na základe čoho úlohu zaraďujeme medzi ľahké. Žiaci si spomedzi nesprávnych odpovedí najčastejšie označili distraktor B.

Žiaci zo SZP túto testovú úlohu zvládli z celého testu najlepšie, napriek tomu však pre nich bola stredne obťažná (57,2 %).

02. Vyvodiť súvislosti z textu

02. Napíš, v ktorom meste sa nachádza podľa ukážky letisko Heathrow.

Londýn/v Londýne

Otvorená úloha č. 02 sa opäť zameriavala na *čítanie s porozumením*. Zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Zisťovala úroveň schopnosti žiakov vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu a vyvodiť súvislosti z textu. Úloha si vyžadovala krátku žiacku odpoveď.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď 74,7 %. Na základe hodnoty obťažnosti bola úloha pre žiakov ľahká napriek tomu, že bola otvorená.

V uvedenej úlohe sa pri porovnaní úspešnosti žiakov bez SZP a žiakov zo SZP objavili pomerne výrazné rozdiely, pre žiakov zo SZP bola táto úloha ťažká (21,7 %).

03. Vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu

03. Podľa ukážky je slovo *catering* pomenovanie pre

- A reštauráciu v lietadle.
- B letiskovú reštauráciu.
- C hotelové reštauračné zariadenie.
- D reštauračné zásobovacie stredisko.

Rovnako aj úloha č. 03 bola zameraná na *čítanie s porozumením* a zaradená do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Uzavretá úloha overovala schopnosť žiakov vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu definovanú v zadaní a následne vybrať správnu odpoveď.

V tejto úlohe dosiahli žiaci priemernú úspešnosť 65,6 %, úloha pre nich bola ľahká. Spomedzi distraktorov si vybrali najviac možnosti A a B.

04. Vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu

04. Lietadlá typu Jumbo leteckej spoločnosti British Airways podľa ukážky prepravujú týždenne z letiska Heathrow približne

- A 100 ľudí.
- B 12 000 ľudí.
- C 400 ľudí.
- D 150 000 ľudí.

Do *čítania s porozumením* patrila aj uzavretá úloha č. 04, ktorú sme zaradili do kognitívnej úrovne *porozumenia* s potrebou využitia *konceptuálnych poznatkov*. V texte bolo potrebné vyhľadať explicitne uvedenú informáciu a na základe toho uviesť správnu odpoveď.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď 66,4 %, čo túto úlohu posúva na úroveň ľahkých. Na základe prehľadu žiackych odpovedí si žiaci spomedzi distraktorov vybrali najviac možnosť C, pravdepodobne z dôvodu, že sa uvedené číslo nachádzalo hneď v úvode ukážky a označovalo maximálny počet prepravených osôb počas jedného letu. Distraktor A sme identifikovali ako menej atraktívny, v texte sa dané číslo viazalo na počet zamestnancov cateringového strediska a bolo uvedené slovom.

05. Vyvodiť súvislosti z textu

05. Jedálny lístok podľa ukážky nemá stálu podobu, pretože

- A** šéfkuchári chcú neustálymi zmenami prilákať čo najviac cestujúcich.
- B** kuchári pripravujú jedlá zo sezónneho druhu ovocia a zeleniny.
- C** zamestnanci prihliadajú na potreby cestujúcich z rôznych dôvodov.
- D** letecké spoločnosti si pripravujú jedlá vo svojich reštauráciách.

Uzavretá úloha č. 05 je taktiež zameraná na *čítanie s porozumením*. Zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *porozumenia* s potrebou využitia *konceptuálnych poznatkov*. Cieľom úlohy bolo vyvodiť súvislosti z informácií explicitne uvedených v texte. Vzhľadom na to, že zadanie úlohy bolo formulované záporne, na negáciu sme poukázali podčiarknutím slova „nemá“.

Pre zvládnutie tejto úlohy bolo nutné, aby si žiaci uvedomili negáciu v zadaní a vyhľadali v ukážke dôvody, pre ktoré jedálny lístok nemá stálu podobu.

Správnu odpoveď uviedlo 54,7 % testovaných žiakov, úloha bola stredne obťažná. Jej vyššia náročnosť pravdepodobne súvisela s negáciou v zadaní. Žiaci si spomedzi nesprávnych odpovedí vybrali prevažne distraktor D, ten obsahoval správne tvrdenie, ktoré sa však nevzťahovalo na zadanie úlohy.

06. Analyzovať vety z hľadiska slovných druhov

06. V ktorej možnosti sú slovné druhy vo vete usporiadané v nasledujúcom poradí?

prídavné meno, podstatné meno, sloveso, podstatné meno, číslovka, podstatné meno

- A** Hlavné jedlo obsahuje 3 druhy jedál.
- B** Jedálny lístok plánujú kuchári tri mesiace.
- C** Dopravné lietadlo odvezie približne 400 ľudí.
- D** Starostlivé letušky podávajú jedno hlavné jedlo.

Úloha č. 06 sa zameriavala na *jazykovú a slohovú zložku*. Zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *analýzy* s využitím *kognitívnych poznatkov*. Jej cieľom bolo pomocou nadobudnutých znalostí o slovných druhoch analyzovať jednotlivé vety z hľadiska usporiadania slovných druhov, určeného v zadaní úlohy.

V uzavretej úlohe sa od žiakov očakávalo, že využijú faktické vedomosti o jednotlivých slovných druhoch, ktoré boli explicitne uvedené v záväznom poradí v zadaní úlohy, aplikujú tieto poznatky a po analýze viet určia správnu odpoveď.

Z testovaných žiakov správnu odpoveď uviedlo 61,2 %, úloha bola na úrovni ľahkej obťažnosti. Žiaci si spomedzi distraktorov vybrali prevažne možnosť C, z čoho je možné usúdiť, že nesprávne identifikovali a zaradili slovo „približne“ medzi podstatné mená.

07. Aplikovať vedomosti o zhode v gramatických kategóriách

07. Vypíš z nasledujúcej vety podstatné meno, ktoré sa s prídavným menom zhoduje v rode, čísle a páde.

Špenátové rolky s posýpkou z orechov.

rolky

Otvorená úloha č. 07 sa zameriavala na *jazykovú a slohovú zložku*, vyžadovala si krátku žiacku odpoveď. Zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *kognitívnych poznatkov*. Úloha overovala schopnosť žiakov aplikovať vedomosti o zhode podstatného s prídavným menom v gramatických kategóriách rodu, čísla a pádu.

Žiaci mali vo vete explicitne uvedenej v zadaní úlohy vyhľadať prídavné meno a aplikovaním poznatkov o zhode podstatného mena s prídavným menom v gramatických kategóriách určiť, ktoré z troch podstatných mien sa s ním zhoduje v rode, čísle a páde.

Správnu odpoveď uviedlo 39,6 % testovaných žiakov. Úloha patrí medzi obťažné, bola náročná aj pre žiakov hodnotených stupňom výborný a chváľitebný.

Pre žiakov zo SZP bola veľmi obťažnou, dosiahli v nej priemernú úspešnosť len 9,0 %.

Obťažná bola aj pre zdravotne znevýhodnených žiakov s vývinovými poruchami učenia (28,0 %).

Ukážka 2

Ukážka 2

Mária Rázusová-Martáková
Biela rozprávka

Zbudila sa pani Zima,
zívla z plnej sily;
Sneh, Mráz, Krúpkky z bielych postieľ
razom vyskočili.

„Čo si praješ, pani naša?“
Mráz sa pred ňu staví.
„Odkazujem horám, dolám,
aby spali v zdraví!“

Vrazil oknom, strhal putá,
jak by nitky boli:
„Pod', ujdeme pani Zime
ta za hory, doly!“

Zletel sniežik, zakryl polia,
zmrzla voda mútna...
Doma Zima Metelicu
do povrazov putná.

„Hhuííí, hhuííí!“ hvízdali si
za tuhého mrazu:
po horách i po rovinách
rozsievali skazu.

Plače divá Metelica,
až sa múry trasú;
kráľovná ju nechce pustiť
do zimného jasu.

Počul nárek zimný Vietor,
na okienko ťuká:
„Povedz, divá Metelica,
môžem vletieť dnu?“

Sedem dní a sedem nocí
tančili po pláni,
na ôsmy deň zrútili sa
na smrť ukonaní.

Slovníček

staví sa – postaví sa
putná – viaže, spútava

dnu – dovnútra, dnu
by - keby

Ukážka 2 patrí medzi umelecké súvislé texty, poéziu, konkrétne ide o rýmovanú báseň. Ukážka obsahovala ilustráciu. Na ukážku 2 sa vzťahujú úlohy 08 – 14.

08. Analyzovať text – aplikovať vedomosti o dialógu

08. Ktoré postavy vedú dialóg v druhej strofe ukážky?

- A** pani Zima, Vietor
- B** Vietor, divá Metelica
- C** divá Metelica, Mráz
- D** Mráz, pani Zima

Uzavretá úloha č. 08 sa zameriavala na *čítanie a literárnu výchovu*, čiastočne zasahovala tiež do *čítania s porozumením*. Bola zaradená do kognitívnej úrovne *analýzy* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Na základe poznatkov o dialógu bolo potrebné analyzovať text, vyhľadať v ňom explicitne uvedenú informáciu a vyvodiť súvislosti z textu.

Od žiakov sa očakávalo, že na základe predchádzajúcich poznatkov o dialógu a analýzy 1. a 2. strofy ukážky vyvodí, ktoré z postáv vedú daný dialóg.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď 71,4 %. Na základe hodnoty obtiažnosti bola pre žiakov úloha ľahká, spomedzi nesprávnych odpovedí si vybrali prevažne distraktor A – správne teda identifikovali postavu pani Zimy, nesprávne však postavu Vietra, ktorý vedie dialóg s Metelicou, navyše v inej strofe z ukážky.

09. Vyvodiť súvislosti z textu

09. Napíš meno postavy, ktorá podľa ukážky predstavuje kráľovnú.

Zima/pani Zima/Pani Zima

Úloha č. 09 overovala schopnosť žiakov *čítať s porozumením*. Zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Cieľom úlohy bolo vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu a vyvodiť súvislosti z textu. Úloha bola otvorená s potrebou krátkej žiackej odpovede.

Správnu odpoveď uviedlo 63,3 % testovaných žiakov, úloha patrí medzi ľahké. Za správne sme pokladali aj varianty odpovede „Pani Zima“ a „pani Zima“, avšak veľké začiatkové písmeno vo vlastnom mene Zima muselo ostať zachované.

10. Vyvodit' súvislosti z textu

10. Ktorá postava z ukážky rozsievala spolu s Vetrom skazu po horách i po rovinách?

- A Zima
- B Metelica
- C Krúpkky
- D Sneh

Na *čítanie s porozumením* bola zameraná aj uzavretá úloha č. 10, ktorá patrí do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Jej cieľom bolo vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu a vyvodit' súvislosti z textu.

Žiaci si mali správnu odpoveď vyvodit' na základe porozumenia súvislostí v 5. až 7. strofe ukážky.

Správnou odpoveď uviedlo 64,5 % testovaných žiakov, úloha bola ľahká. Najčastejšie uvádzaná nesprávna odpoveď bola možnosť A, v ktorej figuruje postava Zimy.

11. Analyzovať text – aplikovať vedomosti o prirovnaní

11. V ktorej možnosti sa nachádza prirovnanie z ukážky?

- A zakryl polia, zmrzla voda mútna
- B pani Zima zívla z plnej sily
- C strhal putá, jak by nitky boli
- D plače divá Metelica, až sa múry trasú

Úloha č. 11 patrí do zložky *čítanie a literárna výchova*. Zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *analýzy* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Úloha bola uzavretá, overovala schopnosť žiakov analyzovať jednotlivé možnosti a identifikovať prirovnanie.

Od žiakov sa očakávalo, že aplikujú svoje vedomosti o prirovnaniach, na základe nich analyzujú jednotlivé možnosti a vyhľadajú porovnávací výraz (*jak*).

Žiaci v tejto úlohe získali priemernú úspešnosť 45,0 %, bola pre nich stredne obťažná. Spomedzi nesprávnych možností si vybrali prevažne distraktor D, spájací výraz „až“ teda pravdepodobne identifikovali nesprávne ako porovnávací.

12. Určiť vlastnosti ukážky, vedieť rozlišovať vecný a umelecký text

12. V ktorej možnosti je správne charakterizovaná ukážka?

- A vecný text, pravé zážitky, poézia
- B umelecký text, sprostredkovanie zážitku, poézia
- C vecný text, pravdivé informácie, próza
- D umelecký text, sprostredkovanie informácie, próza

Uzavretá úloha č. 12 bola zameraná na *jazykovú a slohovú zložku*, zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *analýzy* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Jej cieľom bolo analyzovať ukážku a jej vlastnosti, vedieť odlíšiť vecný text od umeleckého, prózu od poézie, k čomu mali žiakov naviesť aj sekundárne údaje uvedené v jednotlivých možnostiach odpovedí.

Žiaci mali analyzovať text a podľa jeho charakteristických vlastností ho správne zaradiť do poézie, medzi umelecké texty sprostredkujúce zážitky.

Správnu odpoveď uviedlo 64,8 % žiakov. Na základe tejto hodnoty bola úloha pre žiakov ľahká. Spomedzi nesprávnych odpovedí si vybrali najčastejšie možnosť D, na základe čoho predpokladáme, že vedeli rozlíšiť vecný a umelecký text, náročnejšie však bolo identifikovanie literárnych druhov – poézie a prózy.

13. Aplikovať vedomosti o rozdelení slov na slabiky

13. V ktorej možnosti sú všetky slová správne rozdelené na slabiky?

- A väz-nil, vra-zil, v-le-tieť, ro-zsie-va-li
- B vä-znil, v-ra-zil, vle-tieť, ro-zsie-va-li
- C vä-znil, v-ra-zil, v-le-tieť, roz-sie-va-li
- D väz-nil, vra-zil, vle-tieť, roz-sie-va-li

Uzavretá úloha č. 13 patrila do *jazykovej a slohovej predmetovej zložky*, zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Overovala kompetenciu aplikácie vedomostí o delení slov na slabiky.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď 86,9 %, úloha bola veľmi ľahká, bola najľahšou v teste.

Žiaci zo SZP zvládli túto úlohu relatívne úspešne, bola pre nich stredne obťažná (42,8 %), avšak rozdiel v priemernej úspešnosti žiakov bez SZP a žiakov zo SZP bol pomerne výrazný.

Pre zdravotne znevýhodnených žiakov s vývinovými poruchami učenia bola táto úloha taktiež z celého testu najjednoduchšia, dosiahli úspešnosť 74,3 %, zadanie úlohy však bolo prispôsobené ich zdravotnému znevýhodneniu zvýraznením kľúčových výrazov a znížením počtu slov v jednotlivých možnostiach zo štyroch na tri.

13. V ktorej možnosti sú všetky slová **správne rozdelené na slabiky**?

A väz-nil, vra-zil, v-le-tieť

B vä-znil, v-ra-zil, vle-tieť

C vä-znil, v-ra-zil, v-le-tieť

D väz-nil, vra-zil, vle-tieť

14. Aplikovať vedomosti o rýme

14. Vypíš z tretej strofy ukážky slovo, ktoré sa rýmuje so slovom *mútna*.

putná

Úloha č. 14 patrí do zložky *čítanie a literárna výchova*. Zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Cieľom úlohy bolo aplikovať nadobudnuté teoretické poznatky o umeleckom prostriedku – rýme pri analýze konkrétnej strofy básne. Úloha testovala literárno-teoretické poznatky a schopnosť použiť dané poznatky v praxi.

Otvorená úloha č. 14 si vyžadovala krátku žiacku odpoveď. Od žiakov sa očakávalo, že správne určia tretiu strofu básne, využijú svoje poznatky o rýme a vyhľadajú slovo, ktoré sa rýmuje so slovom *mútna*.

Správnu odpoveď uviedlo 83,6 % žiakov, úloha bola pre žiakov veľmi ľahká.

Pre žiakov zo SZP bola táto úloha obťažná (31,5 %), rozdiel v priemernej úspešnosti žiakov bez SZP a žiakov zo SZP bol značný.

Ukážka 3

Ukážka 3

Júl

Júl vonia rozkvitnutými lúkami, záhradkami a čerstvými prázdninami. Zrazu je na všetko dosť času. Dozrieva ovocie. Kto má záhradu, môže mať na raňajky čerešne, na obed jahody a na večeru maliny s ríbezľami.

V júli vás iste priláka jazero či rybník. Niekedy sa zdá, akoby sa v horúcich dňoch život zastavil. Pozorujete život na brehu rybníka a zistíte, že sa tam deje viac ako na suchej zemi. Žubrienky už nenájdete, vyľahli sa z nich žabky. Niektoré zostanú pri vode, iné si počkajú na najbližší dážď a v húfoch odskáču na nové miesta. Ako keby napršali z neba.

Možno objavíte čierneho vodomila, nášho najväčšieho vodného chrobáka. Pripláva k hladine, vynorí hlavu, tykadlami načerpá vzduch a opäť sa ponorí. Keď budete ticho, možno vypláva z trstia pri brehu kačica a za ňou zástup káčatiek alebo čierna lyska s bielou lysinkou na čele.

V horúcom júli nie je ďaleko k búrke. Hovorí sa: Na Jakuba hrom do duba. Keď po prvom zahrmení nestihnete prísť domov, nezostaňte pod vysokým osamelým stromom či na vrchole kopca, aj keby tam bola autobusová zastávka. Vždy treba zísť do údolia. Najlepšie je však počúvať správy o počasí.

Ukážka 3 patrí medzi umelecké súvislé texty, ide o prozaický útvar. Na ukážku 3 sa vzťahujú úlohy 15 – 21.

15. Určiť hlavnú myšlienku ukážky

15. Ukážka *Júl* opisuje

- A koniec letných prázdnin.
- B vodné živočíchy pri mori.
- C prírodu v horúcom júli.
- D druhy letného ovocia.

Úloha č. 15 bola zameraná na *čítanie s porozumením*, zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Uzavretá úloha zisťovala úroveň schopnosti žiakov porozumieť informáciám obsiahnutým v texte explicitne, vyvodit' súvislosti z textu a na základe toho určiť hlavnú myšlienku ukážky.

Žiaci mali na základe informácií v texte vyvodit' hlavnú myšlienku ukážky.

Úloha bola ľahká, z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď 67,4 %.

16. Vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu

16. Doplň na základe ukážky informáciu do nasledujúcej vety.

Náš najväčší vodný chrobák sa nazýva vodomil/čierny vodomil.

Na *čítanie s porozumením* bola zameraná aj úloha č. 16, zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Jej cieľom bolo vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu. Úloha bola otvorená a vyžadovala si krátku odpoveď.

Správnu odpoveď uviedlo 81,5 % testovaných žiakov. Úloha bola pre žiakov veľmi ľahká.

Pri porovnaní priemernej úspešnosti žiakov zo SZP a žiakov bez SZP bol rozdiel v tejto úlohe najvýraznejší, pre žiakov zo SZP bola úloha obťažná, dosiahli v nej 23,8 %.

17. Vyvodit' súvislosti z textu, vyhľadať odsek

17. Posledný odsek ukážky je odporúčaním,

- A** ako sa správať počas búrky.
- B** ako sledovať správy o počasi.
- C** ako sa správať na autobusovej zastávke.
- D** ako sa rýchlejšie ukryť pod osamelý strom.

Úloha č. 17 patrí do *čítania s porozumením* a sekundárne zasahuje aj do *komunikácie a slohu*. Zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Úloha bola uzavretá, overovala schopnosť žiakov určiť odsek uvedený v zadaní, vyhľadať v ňom explicitne uvedené informácie a na základe toho vyvodit' súvislosti z textu.

Správnu odpoveď uviedlo 62,6 % žiakov, úloha bola ľahká. Z nesprávnych odpovedí žiaci najčastejšie uvádzali možnosť B viazucu sa na poslednú vetu ukážky, predpokladáme teda, že títo žiaci si buď neprečítali presne zadanie úlohy (posledný odsek – posledná veta), alebo nevedeli na základe obsahu posledného odseku vyvodit' súvislosti.

18. Vyhľadať v ukážke kľúčové slová, vyhľadať odsek

18. Kľúčové slová tretieho odseku ukážky sú

- A ovocie, jahody, maliny.
- B jazero, žabky, žubrienky.
- C počasie, júl, búrka.
- D vodomil, kačica, lyska.

Uzavretá úloha č. 18 bola zameraná na *jazykovú a slohovú zložku (na komunikáciu a sloh)*, zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Cieľom tejto úlohy bolo identifikovať konkrétny odsek a následne určiť jeho kľúčové slová.

Správnou odpoveď uviedlo 52,0 % žiakov, úloha bola pre žiakov stredne obťažná. Spomedzi nesprávnych odpovedí si vybrali prevažne distraktor C s kľúčovými slovami štvrtého odseku, čo znamená, že títo žiaci nesprávne identifikovali zadaný odsek.

19. Určiť význam ustáleného slovného spojenia na základe porozumenia textu

19. V ktorej možnosti je na základe posledného odseku ukážky správne vysvetlená nasledujúca pranostika?

Hovorí sa: Na Jakuba hrom do duba.

- A Na Jakuba bude pršať, hrmieť.
- B Nieкто má na Jakuba zlosť.
- C Jakub má silu ako hrom.
- D Na Jakuba ľudia rúbu drevo.

Na predmetovú zložku *čítanie a literárna výchova* sa zameriavala aj uzavretá úloha č. 19. Zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *analýza* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Úloha zisťovala úroveň schopnosti žiakov na základe analýzy kontextu porozumieť pranostike explicitne uvedenej v zadaní úlohy a určiť jej správny význam.

Žiaci mali podľa zadania správne identifikovať konkrétny odsek ukážky, analyzovať jeho text, porozumieť mu a na základe toho určiť spomedzi jednotlivých možností správny význam pranostiky.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď 73,9 %, na základe uvedenej hodnoty obťažnosti bola pre nich úloha ľahká. Žiaci si spomedzi nesprávnych odpovedí vybrali najčastejšie možnosť C, ktorá je tematicky (nie však významovo) podobná správnej odpovedi.

20. Aplikovať vedomosti o zdrobneninách

20. V ktorej možnosti sú len zdrobneniny?

- A** záhradka, žubrienka, žabka, zastávka
- B** zastávka, záhradka, lúka, búrka
- C** žabka, záhradka, káčatká, lysinka
- D** lysinka, káčatká, búrka, lyska

Úloha č. 20 bola zameraná na predmetovú zložku *čítanie a literárna výchova*. Zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Uzavretá úloha zisťovala, či žiaci dokážu aplikovať teoretické poznatky o zdrobneninách v praktickej úlohe.

Žiaci mali aplikovať svoje vedomosti o zdrobneninách na slová vybrané z ukážky.

Správne odpovedalo 74,0 % žiakov, úloha bola pre nich ľahká. Spomedzi nesprávnych odpovedí si vybrali prevažne distraktor A, v ktorom neboli 2 slová zdrobneninami – *žubrienka* a *zastávka*. Predpokladáme teda, že slovo *žubrienka* nesprávne identifikovali z dôvodu prípony typickej pre zdrobneniny a slovo *zastávka* si zamenili so slovom *zástava* – *zástavka*, pričom však nebrali do úvahy kontext, v ktorom sa uvedené slovo v ukážke vyskytovalo.

21. Aplikovať vedomosti o vlastných podstatných menách

21. Vypíš z ukážky pravopisne správne vlastné podstatné meno.

Jakub/(na) Jakuba

Úloha č. 21 sa zameriavala na *jazykovú a slohovú zložku (na jazyk a komunikáciu)*, zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Mala overiť schopnosť žiakov aplikovať teoretické poznatky o vlastných podstatných menách v praktickej úlohe, vyhľadať a identifikovať vlastné podstatné meno v konkrétnom texte. Úloha bola otvorená a vyžadovala si od žiakov krátku odpoveď.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď 53,4 %. Vzhľadom na fakt, že zadanie úlohy sa vzťahovalo na operatívne sloveso „vypíš“ a úloha bola zameraná na vlastné podstatné mená, odpoveď musela byť napísaná v pravopisne správnom tvare a rovnako aj s veľkým začiatočným písmenom vo vlastnom mene. Úloha bola pre žiakov stredne ťažná.

Nasledujúce úlohy 22 – 30 sú bez spoločného obsahu.

22. Aplikovať vedomosti o slovných druhoch

22. Ktorý slovný druh sa nachádza v nasledujúcej vete?

Počuli by sme len tichulinké tik-tik-tik...

- A číslovka
- B príslovka
- C predložka
- D citoslovce

Uzavretá úloha č. 22 patrí do *jazykovej a slohovej zložky (jazyk a komunikácia)*. Bola zaradená do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Cieľom úlohy bolo aplikovať poznatky o neohybných slovných druhoch na konkrétnej vete, ktorá bola explicitne uvedená v zadaní.

Žiaci mali určiť jednotlivé slovné druhy vo vete a na základe toho určiť, v ktorej možnosti sa jeden z nich nachádza.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď 70,6 %. Na základe tejto hodnoty obťažnosti môžeme konštatovať, že úloha bola pre žiakov ľahká. Žiaci si spomedzi nesprávnych odpovedí vybrali prevažne možnosť B. Možnosť A bola pre žiakov najmenej atraktívna.

23. Aplikovať vedomosti o pravopise vybraných a odvodených slov

23. V ktorej možnosti sú všetky slová napísané pravopisne správne?

- A príhoda, plytčina, sirup, kopyto
- B obilnina, prezimovať, mýto, ryzoto
- C posýpka, skrytý, vyzívať, privykať
- D lasica, úbytok, mysliteľ, psychliač

Úloha č. 23 bola zameraná na *jazykovú a slohovú zložku (na jazyk a komunikáciu)*, zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Uzavretá úloha overovala schopnosť žiakov aplikovať teoretické poznatky o pravopise vybraných a odvodených slov v praktickej úlohe.

Očakávalo sa, že žiaci aplikujú svoje vedomosti o pravopise vybraných a odvodených slov na uvedených slovách a posúdia správnosť ich pravopisnej podoby.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď 45,9 %, úloha teda pre nich bola stredne obťažná, pomerne náročná bola aj pre žiakov hodnotených stupňom výborný a chválitebný. Žiaci si spomedzi nesprávnych odpovedí volili v najväčšej miere distraktor C (až 29 %). Vzhľadom na tento fakt je možné usudzovať, že si zamenili výrazy *zívať* a *vyzývať*.

24. Určiť radovú číslovku

24. Vypíš z nasledujúcej vety slovom pravopisne správne radovú číslovku.

V záverečnej etape cyklistických pretekov Tour de France pri osemkilometrovom stúpaní do kopca prišiel do cieľa ako dvadsiaty z deväťdesiatjedem účastníkov.

dvadsiaty

Úloha č. 24 sa zameriavala na *jazykovú a slohovú zložku (jazyk a komunikácia)*, zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Cieľom úlohy bolo identifikovať radovú číslovku v konkrétnej vete explicitne uvedenej v zadaní, ktorá obsahovala základnú číslovku, radovú číslovku a prídavné meno zloženého z číslovky a podstatného mena.

Úloha bola otvorená a vyžadovala si krátku odpoveď. Vo vete, ktorá sa viazala na zadanie, mali žiaci vyhľadať všetky číslovky a prostredníctvom poznatkov nadobudnutých o číslovkách určiť radovú.

Správnu odpoveď uviedlo 63,6 % testovaných žiakov, úloha bola pre nich ľahká.

25. Určiť pád prídavného mena

25. Napíš, v ktorom páde je prídavné meno z nasledujúcej vety.

Mliekarka rýchlo kráčala do blízkeho mesta.

genitív/G/ (2. pád)

Otvorená úloha č. 25 vyžadujúca si krátku odpoveď patrila do *jazykovej a slohovej predmetovej zložky (jazyk a komunikácia)*, zaradili sme ju do kognitívnej vyššej úrovne *analýzy* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Cieľom úlohy bolo určiť pád prídavného mena vo vete explicitne uvedenej v zadaní.

Žiaci mali vo vete identifikovať prídavné meno a následne určiť pád na základe zhody s podstatným menom, na ktoré sa viaže.

Správnu odpoveď uviedlo celkovo 32,6 % testovaných žiakov, úloha bola pre nich obťažná, pomerne náročná bola aj pre žiakov hodnotených stupňom výborný a chváľitebný. Viac ako 5 % testovaných žiakov neuviedlo žiadnu odpoveď.

Pre žiakov zo SZP bola táto úloha najnáročnejšia z celého testu, získali v nej priemernú úspešnosť len 4,6 %.

Najnáročnejšou bola rovnako aj pre zdravotne znevýhodnených žiakov s vývinovými poruchami učenia, ktorí v nej dosiahli priemernú úspešnosť len 18,4 %.

26. Aplikovať vedomosti o spodobovaní hlások

26. V ktorom z uvedených slov nastáva spodobovanie vo vnútri slova?

- A** plavba
- B** pľtník
- C** batoh
- D** vták

Úloha č. 26 bola zameraná na *jazykovú a slohovú zložku (na jazyk a komunikáciu)*, zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Uzavretá úloha mala zistiť, aká je schopnosť žiakov aplikovať nadobudnuté poznatky o spodobovaní hlások, a určiť, v ktorom z uvedených slov nastáva spodobovanie vo vnútri.

Z testovaných žiakov správnu odpoveď uviedlo 76,1 %, úloha bola ľahká, väčšina ju zvládla na primeranej úrovni.

Úloha zameraná na spodobovanie bola pre žiakov so sluchovým znevýhodnením nahradená nasledujúcou úlohou.

26. V ktorej z uvedených možností je **slovo s dvojhláskou**?

- A** žiak
- B** anjel
- C** svoj
- D** domov

27. Aplikovať vedomosti o predponách

27. V ktorej možnosti majú obe slová predponu?

- A** naložili, plavili
- B** výrobky, prvý
- C** naložili, výrobky
- D** plavili, prvý

Uzavretá úloha č. 27 sa zameriavala na *jazykovú a slohovú zložku (jazyk a komunikáciu)*, zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*.

Od žiakov sa očakávalo, že aplikujú na konkrétnych slovách svoje poznatky o tvorení slov pomocou predpony.

Správnou odpoveď uviedlo 68,4 % žiakov, úloha bola pre nich ľahká. Žiaci si spomedzi nesprávnych odpovedí vyberali prevažne distraktor A, v ktorom sa nachádza jeden výraz s predponou.

28. Vypíš z nasledujúcej vety pravopisne správne sloveso, ktoré je v 3. osobe jednotného čísla.

Prírodovedci mu dajú meno a rozprávkar o ňom napíše túto rozprávku.

napíše

28. Určiť sloveso podľa požadovaných gram. kat.

Úloha č. 28 patrila do *jazykovej a slohovej zložky (jazyk a komunikácia)*, zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *analýza* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Otvorená úloha kognitívne náročnej úrovne, ktorá si vyžadovala krátku odpoveď, mala overiť schopnosť žiakov identifikovať v konkrétnej vete sloveso v správnom tvare na základe príslušných gramatických kategórií uvedených v zadaní.

Od žiakov sa očakávalo, že vo vete vyhľadajú všetky slovesá, následne určia ich gramatické kategórie a identifikujú to, ktoré zodpovedá gramatickým kategóriám zo zadania úlohy.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď 48,1 %, úloha bola stredne obťažná. Náročnosť úlohy zvyšoval aj fakt, že k správnej odpovedi bolo potrebné zvládnuť viac krokov.

Pre žiakov zo SZP sa úloha stala veľmi obťažnou, druhou najnáročnejšou v teste, dosiahli v nej priemernú úspešnosť len 6,7 %.

29. Aplikovať vedomosti o slohových útvaroch

29. Napiš názov nasledujúceho slohového útvaru.

Slohový útvar je **inzerát**.

Otvorená úloha č. 29, ktorá si vyžadovala krátku odpoveď, bola zameraná na *jazykovú a slohovú zložku (komunikácia a sloh)*. Zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Cieľom tejto úlohy bolo aplikovať teoretické vedomosti v praxi a identifikovať slohový útvar v zadaní.

Úloha bola otvorená a vyžadovala si krátku žiacku odpoveď. Žiaci mali za úlohu aplikovať svoje poznatky o jednotlivých slohových útvaroch, na základe nich určiť charakteristické znaky konkrétneho útvaru uvedeného v zadaní a identifikovať ho.

Správnu odpoveď uviedlo 55,0 % testovaných žiakov, úloha pre nich bola stredne obtiažná. Takmer 8 % testovaných žiakov neuviedlo žiadnu odpoveď, úloha mala zo všetkých testových úloh najvyššiu neriešenosť.

30. Aplikovať vedomosti o žánroch ľudovej slovesnosti

30. Ako nazývame nasledujúcu ukážku?

*En ten tíny –
kde sú mlyny?
Ja som mlyny nevidel,
ja som videl raka
a on do potoka – čľup!*

- A hádanka
- B vyčítanka
- C pieseň
- D porekadlo

Úloha č. 30 sa zameriavala na predmetovú zložku *čítanie a literárna výchova*. Zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Táto uzavretá úloha mala overiť schopnosť žiakov aplikovať teoretické poznatky o žánroch ľudovej slovesnosti v praxi – na základe charakteristických znakov správne identifikovať konkrétny útvar.

Z testovaných žiakov správnu odpoveď uviedlo 72,7 %, úloha bola ľahká. Najčastejšou nesprávnou odpoveďou bola možnosť C – pieseň, dôvodom môže byť, že vyčítanky majú často jednoduchú melódiu a zároveň sa slová na konci veršov rýmujú.